

Deze nota betreft het thema 'wateroverlast'

De kans op wateroverlast neemt door klimaatverandering toe. Het systeem om het water af te voeren loopt tegen zijn grenzen aan, waardoor ingrepen in de ruimtelijke inrichting nodig zijn.

Memo – Ter kennisname

Registratienummer:
18.152169

Aan: Verenigde Vergadering
Van: J.J.J. Langeslag
Onderwerp: Stand van zaken watergebiedsplannen
Datum: 27-11-2018

Waarom moet u dit weten

Op verzoek van de portefeuillehouder volgt hier een overzicht van de stand van zaken van de watergebiedsplannen.

In deze memo wordt ingegaan op:

- De stand van zaken per polder
- Halen we de gestelde doelen?
- Wat hebben we daarvoor uitgegeven?
- Wat doen we in de nazorgfase?
- Vooruitblik

Kernboodschap

We zijn volop in uitvoering met de watergebiedsplannen en hebben ook al een flink deel afgerond. De einddoelen zijn nog niet behaald dus ook de komende jaren blijft inzet nodig. Voor de afgeronde gebieden rijst de vraag hoe we deze de komende jaren op orde willen houden.

Context

In 2006 startte Rijnland in vier gebieden met een zogeheten watergebiedsplan (hierna te noemen WGP). Hierin analyseren we in detail het watersysteem binnen de polders, bepalen in goed overleg met de omgeving de knelpunten en mogelijke oplossingen. Ook beoordelen we de peilen en stellen waar nodig nieuwe peilbesluiten vast. Vervolgens voeren we de benodigde maatregelen uit.

Toelichting

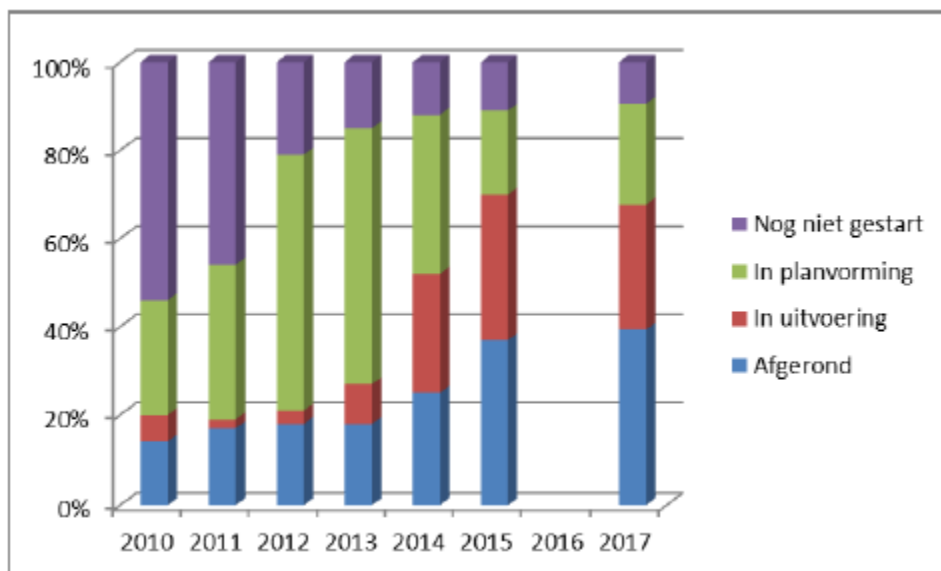
Stand van zaken per polder

Op dit moment lopen er WGP's in heel Rijnland, onderverdeeld in Kust, Midden, Zuid. De eerste WGP's zijn ondertussen afgerond en diverse zijn in uitvoering. Op 9% na zijn nu alle polders onderhanden, of onderhanden geweest (bron effectmonitor 2017). In bijlage 1 staat een overzichtskaart waarin de voortgang per polder is aangegeven.

Halen we de gestelde doelen?

In de watergebiedsplannen werken we aan het beperken van wateroverlast en het actualiseren van peilbesluiten. Daarnaast worden vaak ook andere maatregelen genomen, gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit, specifieke knelpunten in het watersysteem, en onderhoud aan gemalen en overige kunstwerken. Ook wordt er gewerkt aan het realiseren van natuurvriendelijke oevers en wordt waar mogelijk de visveiligheid van kunstwerken verbeterd.

Voor het thema wateroverlast, is de doelstelling om te gaan voldoen aan de normen voor wateroverlast, de zogenaamde NBW-normen. Onderstaande grafiek geeft een beeld van het % van het watersysteem dat voldoet aan de NBW-normen in de periode 2010-2017 (bron: effectmonitor). Eind 2017 was 39% van het gebied op orde.

Grafiek: % watersysteem dat voldoet aan de NBW normen (% oppervlakte van Rijnlands gebied. 100% = 107.000 ha, dit betreft polders en boezemland)

Voor wat betreft de normen voor wateroverlast (NBW) is relevant dat aanvankelijk de normen in 2020 zouden moeten worden behaald, iets dat Rijnland in samenspraak met de provincies in 2013 heeft getemporeerd naar 2027. De doelstelling om in 2021 85%

op orde te krijgen zou bijgesteld moeten worden naar 75% tot 80%. Na aanvankelijk snelle stijging van het aantal plannen dat tot uitvoering en afronding kwam, is er nu een aanzienlijk deel wat langduriger in uitvoering. Het laaghangende fruit is geplukt, we zijn nu bezig met minder eenvoudig uit te voeren zaken. Voor de watergebiedsplannen Kust en Midden worden deze lastige plannen in 2019 en 2020 afgerond. Voor watergebiedsplan Zuid zijn er nog kwetsbare gebieden - zoals Gouda en Boskoop - die nog niet op orde zijn. Voor de voortgang zijn we daarbij ook deels afhankelijk van medewerking in het gebied. Het einddoel in 2027 halen is zeer goed mogelijk.

In 2014 zijn nieuwe klimaatscenario's verschenen. In 2017 is onderzoek gedaan of dit nog extra opgaven op zou leveren; in maart 2018 is het resultaat bestuurlijk vastgesteld. Gelukkig bleek dat er maar voor een 10-tal polders extra maatregelen nodig zijn; de eerdere maatregelen zijn dus robuust ontworpen. Dit is verwerkt in de meerjarenprogrammering.

In watergebiedsplannen worden ook peilbesluiten geactualiseerd. De definitie van een actueel peilbesluit is bij de provincie Zuid-Holland begin 2015 veranderd. Dit is vastgelegd in de provinciale verordening. Of een peilbesluit actueel is, wordt niet meer sec bepaald door een gemaximeerde termijn van 10 jaar of 15 jaar. Rijnland bepaalt daar zelf - in overleg met belanghebbenden - in hoeverre een peilbesluit nog actueel is, wat vooral afhankelijk is van de vraag of er ruimtelijke ontwikkelingen zijn of andere ontwikkelingen waardoor de facilitering van functies gewijzigd is. Voor Noord-Holland geldt de formele termijn van 10 jaar nog wel.

Op peildatum 1-11-2018 heeft 87,8% een actueel peilbesluit. De niet-actuele peilbesluiten liggen allemaal in Noord-Holland; deze peilbesluiten zijn dus 10 jaar of ouder. Als het peilbesluit van de boezem hier niet mee wordt gerekend, heeft ruim 95% van het Rijnlandse gebied een actueel peilbesluit. Eind 2017 was dit 90% (bron: effectmonitor 2017).

Wat betreft waterkwaliteit zijn er doelen en normen gesteld voor de KRW-waterlichamen. Die KRW-opgave zit in een aantal gevallen in de scope van watergebiedsplannen. Voor overig water bestaan deze normen (nog) niet en gaat het meer over het pakken van kansen of het oplossen van overlast. In WGP Midden zit er 1 KRW waterlichaam in de scope: de Veender- en Lijkerpolder buiten de bedijking. Dit bevindt zich nog in de planfase. In WGP-Zuid worden drie KRW-waterlichamen in de omgeving van Zoetermeer en Zoeterwoude opgepakt: de vaarten zuidelijk veengebied, de Zoetermeerseplas en de vaarten Driemanspolder (stadswateren Zoetermeer). De meeste KRW-2 waterlichamen worden in een apart cluster KRW-2 opgepakt.

Wat heeft het gekost?

De totale uitgaven aan de watergebiedsplannen in de periode 2007-2018 zijn € 65,5 miljoen. Hieronder zijn deze kosten uitgesplitst per watergebiedsplan. Daarbij zit mogelijk een foutmarge in de kosten voor ca. 2010, vanwege een wisseling in financiële systemen. Bovendien werken we vanaf circa 2014/2015 in clusters, daarvoor was er een andere aanpak en administratie. De kosten voor 2014 zijn zoveel mogelijk toebedeeld aan de clusters. Recent zijn de watergebiedsplannen Noord en West opgegaan in het watergebiedsplan Kust.

Cluster	Totaalkosten	Percentage
Midden	24.275.239	37
Noord (Kust)	5.136.265	8
West (Kust)	22.638.980	35
Zuid	12.597.987	19
Overig	574.222	1
Eindtotaal	65.222.693	100

In bijlage 3 staat tevens een overzicht van de verdeling over de kostensoorten. Daarbij valt op, dat de kosten voor ureninzet (27%) en de kosten voor onderzoek, advies en VAT (17%) relatief hoog zijn ten opzichte van de bouwkosten (41%).

Watergebiedsplannen zijn onder andere vanwege het uitgebreide planvormingsproces en de bestuurlijke besluitvorming arbeidsintensief. Daar tegenover staat dat de uit te voeren maatregelen veelal niet heel kapitaalintensief zijn, of dat er na jaren van planvorming geen (fysieke) maatregelen nodig blijken te zijn. In bijlage 4 wordt de werkwijze nader toegelicht.

Wat doen we in de nazorgfase?

Ca. 5 % van de totale oppervlakte van de watergebiedsplannen verkeert nu in de nazorgfase. Dit houdt in dat de maatregelen op orde zijn (de doelen zijn gerealiseerd) en de in het project gerealiseerde assets worden overgedragen aan beheer en onderhoud. Per polder resteren vaak nog enkele restpunten, die vanwege diverse oorzaken niet eerder uitgevoerd konden worden. Voorbeelden hiervan zijn langlopende procedures, werk met werk maken met andere ontwikkelingen of niet- fysieke maatregelen die langer doorlopen.

Vooruitblik – ter overweging

Een watergebiedsplan is in feite nooit helemaal af. Ook nadat een peilbesluit is vastgesteld, maatregelen zijn uitgevoerd en peilen ingesteld, doen zich nieuwe kansen en knelpunten voor. Deze kunnen zowel een interne als externe oorzaak hebben. Voorbeelden hiervan zijn: genomen maatregelen blijken niet (voldoende) te werken, nieuwe informatie vanuit inwoners, verandering van normering of eisen/wensen uit de eigen organisatie en gewijzigde functies of gebiedsontwikkelingen door derden. Het antwoord dat we over 15 jaar weer bekijken of we het peil veranderen of dat we niets aan wateroverlast doen, wordt zowel in het gebied als bij beheer en bestuur niet altijd geaccepteerd. Door het succesvolle gebiedsproces weet de interne en externe omgeving ons ook steeds te vinden. Ook nieuwe klimaatscenario's en verschijnselen als clusterbuien en droogte kunnen de komende jaren leiden tot een andere aanpak.

Dit roept dan ook de vraag op of het verstandig is, om in de nieuwe collegeperiode de systematiek van watergebiedsplannen nog eens tegen het licht te houden. In ieder geval zijn de doelen nog niet gehaald en moeten er nog gebieden afgerond en gestart worden. Eén van de mogelijkheden is om van een projectmatige aanpak naar een meer programmatische aanpak te gaan, waarbij in een jaarlijkse cyclus plan, doel, resultaten en effecten bijgesteld kunnen worden. Gezien het tempo van de klimaatverandering en de ruimtelijke ontwikkelingen, doet dit mogelijk meer recht aan de dynamiek van het

Rijnlandse gebied. Een andere trend is dat er in WGP-gebieden andere doelen toegevoegd worden, zoals onderhoudsklussen, gemalen en baggeren. Hoe we hiermee om willen gaan in de toekomst, kan ook een bestuurlijke keuze zijn.

Vervolg

Deze memo wordt na vaststelling in het college toegestuurd aan de VV. In de commissie Voldoende Water is ook de wens geuit om een beeldvormende VV aan de watergebiedsplannen te wijden. Dit is ter afweging aan het college, ook of dit in de huidige of de nieuwe collegeperiode plaats zal vinden.

Bijlage 1: watergebiedsplannen, overzichtskaart per polder

Bijlage 2: actualiteit peilbesluiten

Bijlage 3: kosten watergebiedsplannen

Bijlage 4: toelichting op de werkwijze